

## Îmbinarea metodelor clasice și moderne în didactica limbajelor specializate

**Maria PRUTEANU**  
USMF „Nicolae Testemițanu”

### **Rezumat**

*Modernizarea învățământului superior presupune și renovarea metodologiilor de predare tradiționale, adaptându-le la cerințele contemporane, având drept obiectiv principal calitatea instruirii. Acest fapt generează o nouă abordare a strategiilor didactice, modelându-le și completându-le cu noi elemente, modele dinamice și flexibile, conform imperativului. Metodele clasice: expunerea, conversația, descoperirea, demonstrația, munca cu manualul și alte surse, exercițiul etc., care și-au confirmat profunda lor aplicabilitate și au fost apreciate pentru rezultatele demonstrate de-a lungul timpurilor, astăzi pot fi modernizate prin modelare, îmbinându-le cu tehnici didactice moderne cum ar fi: studiul de caz, simularea, competiția, feedback-ul, utilizând computerul, tabla interactivă, cu demonstrații video, PowerPoint etc. Strategiile didactice interactive sunt utilizate atât la formarea competențelor, cât și pentru evaluarea cunoștințelor. Ele stimulează potențialul creativ individual și de grup, solicită toleranță față de opiniile colegilor, favorizează schimburile interrelaționale. contribuie la formarea și dezvoltarea competenței comunicative, care facilitează angajarea în câmpul muncii a viitorilor absolvenți.*

### **Cuvinte cheie**

*Metodologie, metodă de învățământ, procedeu didactic, metoda demonstrației, studiul de caz, metoda problematizării.*

Definită ca „ramură a pedagogiei care se ocupă cu principiile și metodele predării și cu organizarea învățământului” [5, p. 381], didactica reprezintă un domeniu complex al științelor educației cu istoricul apariției și dezvoltării sale de-a lungul timpului.

În semnificație inițială termenul *didactică* avea înțelesul de „arta de a-i învăța pe alții”, astăzi didactica este considerată o teorie care oferă o imagine de ansamblu asupra procesului de învățământ, în ceea ce privește obiectivele, principiile, conținuturile, metodele, mijloacele, formele de organizare și evaluare.

Ca noțiune pedagogică, *didactica* a apărut în 1613, într-o relatare despre propunerile de reformă pedagogică ale lui Wolfgang Ratke (Ratichius), teoretician german, unul dintre întemeietorii științelor educației, autorul lucrării *Aphorismi didacticii praecipui* (1629).

Fondatorul didacticii este considerat pedagogul ceh Jan Amos Comenius (Komensky) care, în secolul al XVII-lea, a pus bazele științifice ale acestui domeniu. Prin lucrarea sa *Didactica Magna*, apărută în 1657, el a introdus învățământul bazat pe clase și lecții, accentuând în mod deosebit conținutul științific al procesului instructiv.

Printre reprezentanții de vază ai acestei științe se numără și pedagogul elvețian Johann Heinrich Pestalozzi (1746-1827) care, ca și predecesorul său, a contribuit la fundamentarea pedagogiei ca știință prin publicarea unor lucrări, a îmbogățit conținutul și metodele învățământului, îmbinând instrucția cu activitatea practică.

Părintele didacticii moderne este considerat Johann Friederich Herbart (1776-1841), filozof, psiholog și pedagog german. Adept al pedagogiei autoritare, el a introdus în știință trei concepte noi: guvernarea, învățământul și educația, în strânsă legătură cu disciplina, autoritatea și virtutea. Herbart a inițiat sistemul „treptelor formale” în predare, răspândit în secolul al XIX-lea și în școlile românești. Cele patru trepte psihologice ale învățării devin etape ale unei activități didactice:

- a) claritatea – expunerea materiei de către profesor;
- b) asocierea – realizarea conexiunii dintre noțiunile noi și cele asimilate anterior;
- c) sistemul – învățarea regulilor, definițiilor, legilor etc.;
- d) metoda – extinderea și aplicarea noilor cunoștințe în diverse situații.

Preluat de succesorii savantului, aceste etape se regăsesc și în știința pedagogică contemporană.

Savantul român, profesorul universitar doctor Ioan Cerghit susține că „activitatea instructiv-educativă reprezintă un ansamblu de acțiuni interdependente subordonate atingerii unor finalități generale ale învățământului. Din punct de vedere executiv, activității îi corespunde o anumită metodologie, acțiunii – o metodă, iar operației – un procedeu.” [2, p. 19]

Sub raport structural și funcțional, autorul consideră metoda „un ansamblu organizat de procedee sau *moduri de realizare practică a*

*operațiilor* care stau la baza acțiunii; o înlanțuire de procedee care conduc în mod programat și eficace la realizarea scopurilor sau obiectivelor propuse.” [ibidem, p. 20]

În viziunea doctorului în pedagogie, profesor universitar Constantin Cucos „procedeul didactic reprezintă o secvență a metodei, un simplu detaliu, o tehnică mai limitată de acțiune, o componentă sau chiar o particularizare a metodei.” [3, p. 287]

Metodele de învățământ țin de latura executorie a activității instructiv-educative. Ele reprezintă maniera de lucru, modul practic de depășire a activității, modalitatea concretă de intervenție didactică. Orice metodă are un caracter instrumental, reprezentând modalitatea practică de informare, interpretare, acțiune.

Ca ansamblu complex de procedee, o metodă își afirmă eficiența în măsura în care cuprinde și structurează procedeele cele mai adecvate situației de învățare. Transferul funcțional al metodei în procedeu și invers se caracterizează prin flexibilitate și depinde de situația didactică concretă.

Pentru sporirea calității învățământului în sensul creșterii ritmului de asimilare a limbajului medical românesc de către studenții alolingvi, a unor cunoștințe selecționate și tot mai concentrate și formarea priceperilor și deprinderilor, sunt solicitate tehnici de investigare și descoperire, se cere o metodologie didactică bazată pe utilizarea într-o manieră nouă a metodelor clasice de învățământ prin orientarea lor în direcția euristică. Nici o metodă nu poate fi declarată aprioric pasivă sau activă. Orice metodă conține un anumit grad de activizare. Important este de a avea în vedere în ce măsură metoda utilizată corespunde nivelului de dezvoltare ontogenetică a studentului, în ce măsură este adecvată obiectivelor și conținutului, cât de activ este antrenat studentul. Capacitatea activizantă a metodei depinde mai mult de priceperea profesorului de a o folosi, decât de esența ei.

Metodele de învățământ sunt selectate de profesor în funcție de finalitățile educaționale, particularitățile individuale și de vârstă ale celor ce urmează a fi instruiți, conținutul procesului de predare-învățare, natura mijloacelor de învățământ, experiența sa didactică.

Dacă în învățământul tradițional, principalele metode le constituie *conversația, expunerea, demonstrația, explicația* și alte tehnici de lucru, centrate pe profesor, pentru transmiterea de cunoștințe, învățământul modern solicită aplicarea metodelor active și interactive care necesită

implicarea nemijlocită a auditoriului, dezvoltă gândirea critică a studenților.

În sistemul de învățământ al școlii contemporane nu există tendințe de a exclude metodele clasice de instruire în favoarea celor inovative, din contra, este binevenită o revigorare a metodelor tradiționale prin combinarea cu cele noi, pentru a diversifica și îmbogăți metodologia învățării.

*Expunerea* este o metodă tradițională folosită pe larg în procesul de predare atât în instituțiile școlare, cât și în învățământul superior. Ea poate fi folosită solitar și împreună cu alte metode, cum ar fi: conversația sau demonstrația.

La însușirea limbajului medical, în cadrul temelor ce țin de asimilarea termenilor botanici și farmaceutici, putem îmbina expunerea cu *demonstrația*. Ultima poate fi realizată prin prezentarea plantelor și a părților componente ale acestora în stare naturală, prin intermediul desenelor, imaginilor foto și video, cu sau fără lexeme, în dependență de obiectivele propuse. Denumirile de medicamente obținute din plante sunt memorate mai ușor, dacă se expun produsele farmaceutice, însoțite de noțiunile ce urmează a fi învățate. Atât pentru prezentarea imaginilor, cât și a vocabularului ce urmează a fi exersat, putem folosi computerul, proiectorul video, tabla interactivă și alte mijloace tehnice care pot fi utile la expunerea materiei.

Pentru o însușire temeinică a minimului lexical obligatoriu, utilizăm *metoda exercițiului*, care poate fi combinată diferit cu multiple tehnici inovatorii de predare-învățare. De exemplu, cu ajutorul tablei interactive, conectată cu computerele din sala de studii, putem crea o rețea prin intermediul căreia fiecare student poate lucra singur, în echipă, interacționând cu ceilalți membri ai grupului/colectivului.

În scopul evitării monotoniei alternăm expunerea și demonstrația cu *conversația*. La predarea terminologiei anatomice ce se referă la sistemele și organele corpului omenesc demonstrăm filmulețe cu caracter instructiv. Pe parcursul expunerii facem *explicațiile* de rigoare, interacționând cu auditoriul. Sarcina pusă în fața studenților este realizată în dependență de obiectivele urmărite. De exemplu, dacă avem drept scop îmbogățirea vocabularului tematic, propunem studenților în timpul audierii textului/vizionării secvenței să noteze termenii noi. Ulterior se explică fiecare cuvânt, alegându-se modalitatea optimă, și se încadrează în lexic prin diverse exerciții. În

cazul verificării cunoștințelor studentul răspunde, comentează în timpul rulării filmului „mut”, adică sonorizarea lipsește.

Sunt diverse modalități de a conversa în cadrul grupei academice, de la dialogul tradițional, întreținut în sala de curs, până la covorbirea pe *chat*.

*Metoda demonstrației* este strâns legată nu doar cu *explicația* și *conversația*, ea poate servi drept exercițiu de stimulare a creativității individuale și de grup. De exemplu, pentru a realiza sarcina de producere a unui text cu genericul *Asistența medicală la domiciliu*, inițial demonstrăm un filmuleț la tema dată, apoi studenții vor întocmi textul. Această metodă este utilizată atât pentru dezvoltarea vorbirii orale, cât și a celei scrise. Ea poate fi folosită cu succes la crearea/simularea dialogurilor la diferiți specialiști. De pildă, pentru a facilita îndeplinirea sarcinii de a compune un dialog *La stomatolog*, *La internist* etc. demonstrăm secvențe video, apoi afișăm pe ecran termeni-cheie, după care studenții vor face dialogul. Se lucrează în perechi. Ulterior studenții prezintă oral cele realizate în scris prin *metoda simulării*.

Cheia succesului o constituie exersarea permanentă a unităților lexicale învățate. Pentru aceasta la fiecare temă realizăm conversații situative, care au la bază un potențial caz din viață. Aici folosim *metoda studiului de caz*. În timpul expunerii cazului selectat, putem utiliza diverse mijloace tehnice audio, video.

Studiul de caz îl combinăm cu *metoda problematizării*, propunând o „situație-problemă” pentru rezolvarea căreia este necesar să fie aplicate și alte metode cum ar fi: descoperirea, *dezbaterea* ș. a. Un exemplu de atare caz poate servi o asemenea situație: La Spitalul de urgențe medicale, ambulanța a adus un pacient, victima unui accident rutier. Persoana neidentificată este inconștientă, are multiple fracturi, inclusiv deschise.

Sarcina studenților rezidă în identificarea unor acțiuni corecte și rapide pentru a-i acorda ajutor calificat pătimutului. Obiectivul principal al profesorului este să verifice gradul de cunoaștere și de aplicabilitate a termenilor medicali într-un domeniu îngust al fiecărui student, totodată antrenând în activitate toți membrii grupei academice, implicați nemijlocit în procesul de cercetare a circumstanțelor, emiterea ipotezelor, dezbateri, selectarea supozițiilor plauzibile etc., care vor conduce la soluționarea problemei.

Psihologul american Robert Mills Gagné consideră că „prin definiție, rezolvarea problemei implică o descoperire” [4, p. 188], iar în opinia lui Ioan Cerghit rezolvarea de probleme este „o căutare activă, o abordare critică, creativă, o incitație la investigație.” [2, p. 159]

Motivația participării active a fiecărui student crește atunci când este stimulată implicarea lui în acțiune. Din această perspectivă, în „situații-problemă” asemănătoare celei prezentate mai sus, printre metodele enunțate intercalăm și *competiția* care, aplicată cu prudență, augmentează participarea personală și de grup, contribuie la remarcarea liderilor și formarea echipelor de lucru.

Pentru o monitorizare permanentă a acțiunilor întreprinse de către studenți pe parcursul activității, evidențierea greșelilor comise și corectarea lor, considerăm că este binevenită aplicarea *feedback*-ului, care, în viziunea Mușatei Bocoș, „este operant atât în situațiile în care succesiunile didactice urmează ordinea predare-asimilare-aplicare-evaluare, cât și în situațiile în care se începe cu etapa de aplicare a cunoștințelor și de exersare a competențelor.” [1, p. 124]

Formularea ipotezelor, confruntarea supozițiilor studenților, reacțiile colegilor etc., în scopul identificării răspunsului adecvat situației, credem că pot fi considerate *feedback*. Această metodă este utilizată frecvent în cadrul orelor de limba română, în grupele de studenți alolingvi, la asimilarea și exersarea minimului lexical tematic, încadrarea termenilor medicali însușiți în limbajul de specialitate.

Utilizarea diverselor strategii didactice interactive, a metodelor clasice, îmbinate reușit cu tehnici moderne de predare-învățare-evaluare, folosind tehnologii informaționale, stimulează potențialul creativ individual și de grup, favorizează schimburile interrelaționale, dezvoltă motivația intrinsecă pentru învățare, îi ajută pe studenți să-și autoevalueze cunoștințele. Toate metodele și procedeele interactive, utilizate la însușirea terminologiei medicale, contribuie la realizarea obiectivului major – formarea și dezvoltarea competenței comunicative, care facilitează angajarea în câmpul muncii a viitorilor absolvenți.

#### **Bibliografie**

- Bocoș, M.-D., *Instruirea interactivă. Repere axiologice și metodologice*, Iași: Polirom, 2013.
- Cerghit, I., *Metode de învățământ*, ediția a IV-a revăzută și adăugită, Iași: Polirom, 2006.

- Cucoș, C., *Pedagogie*, ediția a II-a revizuită și îmbogățită, Iași: Polirom, 2002.
- Gagne, Robert M., *Condițiile învățării* (trad.), București: Editura Didactică și Pedagogică, 1975.
- Oprea, I., Pamfil, C.-G., Radu, R., Zăstroiu, V., *Noul dicționar universal al limbii române*, București: Litera Internațional, 2006.
- Pruteanu, M., *Aplicarea procedeeleor eficiente de predare / învățare a limbajelor specializate*. Tezele Conferinței științifico-metodice *Terminologie și limbaje specializate*, ediția a III-a, Chișinău, 2001, p. 118-120.
- Pruteanu, M., *Tehnologii didactice utilizate pentru însușirea limbajului medical românesc la studenții alolingvi*. Anale științifice ale USMF *Nicolae Testemițanu*, ediția a X-a, vol I, Chișinău, 2009, p. 27-32.
- Silistraru, N., Pruteanu, M., *Strategii de dezvoltare a limbajului medical românesc al studenților alolingvi: abordări metodologice de operare cu texte specializate*. Revista Ministerului Educației și Tineretului *Univers Pedagogic*, Chișinău, 2006, nr. 2, p. 69-75.